

İLK VE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE KENT KÜLTÜRÜ VE KENTLİLİK BİLİNCİNİN KAZANDIRILMASI ETKİNLİKLERİ: BAYBURT ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Hayriye ŞENGÜN¹

ÖZ

Kentler, tarihte ilk kurulmaya başlamalarıyla berber sadece bir nüfus birikim mekanları olmanın ötesine geçerek, kendine özgü kimlik ve özgün kültürel değerler yaratılmasına kaynaklık etmiş ve kimi özellikleriyle de günümüze kadar ulaşmışlardır. Birçok uygarlığın yurt edindiği günümüz kentlerinin büyük çoğunluğu, değişen ve farklılaşan koşullar nedeniyle taşıdığı tarihsel ve kültürel değerleri kaybetmekle yüz yüze kalmaktadır.

Bayburt, tarihi ticaret yolları üzerinde bulunan, birçok uygarlığın yer tuttuğu, aynı zamanda tarihi ve kültürel zenginliğe sahip, Doğu Anadolu ile Karadeniz Bölgesi arasında küçük bir kenttir. Kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler, kırdan kente yaşanan göçler ve kentleşme süreçlerindeki aksaklıklar nedeniyle yeterince korunup geliştirilememiştir. Giderek kimliklerini ve kültürel değerlerini kaybeden kentlerin, kentliler, özellikle de ilk ve orta eğitim düzeyindeki öğrenciler tarafından çeşitli etkinliklerle farkındalığının arttırılarak, koruma bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada; Bayburt'un kent kimliğinin, kent kültürünün korunması ve geliştirilerek geleceğe taşınması bağlamında ilk ve orta dereceli okul öğrencilerine yönelik yapılacak çalışmaların neler olması ve ne tür projeler geliştirilmesi gerektiği konusunun araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma Bayburt ili ile sınırlı tutulmuş olmasına karşın sonuçlarının uyarlanarak diğer illerde de geliştirilmesi olanaklıdır. Çalışma verileri, Bayburt ilinde görev yapan, rastgele seçilmiş ilk ve ortaokul öğretmenleri ve idarecileriyle derinlemesine görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, Bayburt'ta eğitim gören öğrencilerin kenti sahiplenme, kent kültürünü öğrenme ve koruma ve geliştirmeleri için çeşitli projeler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bayburt, Kent kimliği, Kent kültürü,

---

¹Bayburt Üniversitesi, İ.İ.B.F. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hsengun@bayburt.edu.tr

GİRİŞ

Tarihin ilk çağlarından itibaren insan toplulukları bir arada yaşayarak, bugün kent olarak adlandırılan toplu yaşam alanlarını oluşturmuşlardır. Kentlerin ilk ortaya çıkışından bu yana farklı işlevlerin yer aldığı, nüfus yoğunluğu kırsal yerleşmelere göre fazla olan, yönetim ve örgütlenme yapısı daha karmaşık, kendine özgü davranışların üretildiği, sosyal ve ekonomik olanaklarca zengin bir yaşam mekânından kent olarak söz edilmektedir.

Keleş'in kent tanımında kenti, kırsal yerleşimlerden ayırt eden özellikler belirleyici ögedir. Kent, içinde yaşayanların çoğunluğunun tarım dışı iş-dallarında çalıştığı, nüfus yoğunluğuna sahip, insanların barınmadan, eğlenmeye tüm ihtiyaçlarının karşılandığı ve sürekli bir toplumsal gelişim gösteren, bütünleşme derecesinin yüksek olduğu yerleşim yeridir (Keleş, 2018: 103). Kent aynı zamanda bireylerin arasındaki ilişkilerin biçiminin geleneksel ilişkilerden çok rasyonel davranışların ağırlığını hissettirdiği, uzmanlaşmış işbölümünün hüküm sürdüğü, günümüzde yaşam alanı olarak daha fazla egemen olan bir yerleşim biçimi ve topluluk türüdür.

Kentler, sadece üzerinde bulunduğu alandaki fiziksel yapıların varlığı ile değil kendine özgü davranış kalıpları ve sosyal yaşamıyla da farklılık göstermektedir. Tarihsel birikimlerin kentsel sosyal gereksinimlerin ve kentte birlikte yaşamının sonucu olarak, ahlak kuralları, hukuk kuralları ve etik kurallar kente özgü davranışların oluşup yerleşmesinde belirleyici olmuştur. Her kentin tarihsel birikimleri, fiziki yapıları coğrafi nitelikleri birbirine benzememektedir. Bu nedenle kimi turizm niteliği, kimi tarihsel kimliği, kimi eğitim kurumlarının varlığı, kimi kentler de sanayi yapıları ile uygun adlarla anılmaktadırlar.

Kentlerin kendine özgü nitelikleri kentte yaşayanların bunları benimsemeleri, geliştirmeleri ile kente ilişkin aidiyet duygusu, kentin davranışlarını benimseme ve uygulama niteliği kazanmaktadırlar. Kırdan kente yoğun göçlerin, kente özgü yaşam alışkanlıklarının aidiyet duygusunun ve kentlilik bilincinin oluşup yerleşmesinde en önemli engeli oluşturduğu söylenebilir.

Bayburt'un 1989 yılında il olmasıyla beraber kentte kamu kurumları ve kamu yapıları yapılmış, kentin nüfusu da artmaya başlamıştır. 2008 yılında Üniversitenin kentte kurulmasıyla beraber, farklı illerden gelen çok sayıda öğrenci de bu kentin sakini olmaya, geçici de olsa bu kentte yaşamaya başlamışlardır. 1989 yılında il olan Bayburt'ta kente özgü davranış ve alışkanlıkların yerleşmesi, kentin değerlerine sahip çıkılması, kentlilik bilincinin oluşup yerleşmesi için yapılması gereken pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların başında kentin bireyleri arasında

bulunan Bayburt Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okul öğrencilerine kentlilik bilincinin aşılması, kente aidiyet duygusunun kazandırılması ve bu konuda uygulamalı çeşitli eğitimler verilmesi gelmektedir.

Bu çalışmada, Bayburt'taki ilk ve ortaokul eğitimi alan öğrencilere kentlilik bilinci ve kente aidiyet duygusu kazandırılabilmesi için ne tür çalışmalar yapılabileceği, nitel bir araştırma çerçevesinde, okul öğretmenleri, okul idarecileri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü (MEM) yetkililerinin görüşlerinden yararlanılarak, derinlemesine mülakat yapılmış, edinilen bulgular yorumlanarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

I. Kavramsal Açıklamalar: Kent, Kent Kültürü, Kent Kimliği, Kentlilik Bilinci ve Eğitim

İnsanlığın ilk ortaya çıkışından beri bir arada yaşama ve birlikte üretme çabasının olduğuna ilişkin tarihi izlere rastlanmaktadır. Kentle kırsal birbirinden ayıran en önemli fark üretim ve davranış ekseninde yoğunlaşmaktadır. Kentteki farklılaşan üretim ilişkileri giderek kentlerin kalabalıklaşmasında, farklı iş bölümü yanı sıra farklı davranışların oluşmasına kaynaklık etmiştir. Sadece nüfus yoğunluğu değil, kentin sahip olduğu olanaklar kentlerde farklı yaşam örüntülerinin oluşmasında temel belirleyici etken olmuştur. Bütün bu farklılaşan yaşam biçimleri kent tanımlarında da karşılığını bulmaktadır

Kent, kentli birey olma, kentlilik, kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramları birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Kentlilik, bireylerin kentte yaşamanın gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olmalarıdır. Kentlilik bilinci ise, kentte yaşayan bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, birer kentli birey olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışları olarak belirginleşmektedir (Biol, 2008: 28)

Kentlilik bilincinin oluşmasının başlıca koşulu ise bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir.

Kentleşmenin ekonomik, sosyal, siyasi ve idari açıdan yeni birtakım sorunları beraberinde getirdiği gerçeğinden hareketle, sosyo-kültürel sorunların başında kentlileşememe, kent kimliğini sahiplenememe ve aidiyet hissetmeme (Tatlıdede, 2014: 19) gibi sorunların geldiği görülmektedir.

1.1.Kent

Kent, tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların üst üste kurulması sonucu oluşan fiziksel, mekânsal ve sosyal bir ortamdır. Tanımdan da anlaşıldığı üzere, kent

sadece fiziksel bir mekân değil, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini de kapsayan, aynı zamanda bu değerlerin fiziksel mekândaki anlatım aracıdır. Topluluklar halinde yaşayan insanların bir araya gelmesiyle kentler oluşmuş, zaman içerisinde farklı nitelikleri ile bilinen bu kentler gelişmenin ve uygarlığın merkezi olarak günümüze kadar taşınmışlardır (Sipahi, 2015: 12).

Kent, tarım dışı ekonomik örgütlenmenin gerçekleştirildiği ve tarımsal üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği ekonomisi tarım dışı üretime dayalı yerleşim birimidir. Ayrıca teknolojik değişimin beraberinde getirdiği örgütlenme, uzmanlaşma ve iş bölümünün son teknolojinin kullanımına uygun ve en yüksek düzeyde olduğu, nüfus büyüklüğü ve yoğunluğuna ulaşmış, toplumsal heterojenlik ve uyum düzeyi yükselmiş karmaşık ve dinamik bir mekanizmanın sürekli olarak işlediği insan yerleşmesi olarak kapsamlı bir mekânsal düzendir (Çezik, 1982:17).

Bir yerin kent olarak tanımlanabilmesi için, yukarıdaki tanımda da özetlendiği üzere, bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu nitelikleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

- Belirli bir nüfus büyüklüğüne ve nüfus yoğunluğuna erişmiş olması,
- Tarım dışı üretime geçmiş olması ve hizmet sektörünün gelişmiş olması,
- Yerleşim yerinin fiziksel altyapısının belli bir düzeye ulaşmış olması,
- Nüfusun büyük oranda örgütlenmiş, karmaşık işbölümüne ve yüksek uzmanlaşma düzeyine erişmiş olması,
- Yerel değerlerin yerini ulusal ve ya evrensel değerlerin almış olması,
- Eğitim düzeyinin kırsal kesimdeki eğitim düzeyinden yüksek olması,
- Sosyal normların yerini, gelenekselci yaklaşım yerine resmi denetleme kurumlarının almış olması,
- Statülerin aileden gelmeyip, bireylerin kendi çabaları ile kazanılmış olmasıdır (Kaya, 2004: 11-12).

Bütün bu bilgiler ışığında kentte yaşayan bireylerin tutum ve davranışları sosyolojik boyutuyla da önem kazanmaktadır. Kentte yaşamakta olan kentli bireylerin varlığı bu durumun bir sonucudur. Kentli bireylerde, kentlilik bilincinin oluşması için kent kültürü ve kentlilik

bilincine sahip olunması gerekir. Bu bağlamda kent kültürü ve kent kimliği gibi kavramları tanımlamak gerekmektedir (Kaya, 2004: 11-12).

1.2.Kent Kültürü

Kültür; toplumun ve insanın öğrendiği, edindiği; bilgi, sanat, gelenek, görenek, yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan ve toplumsal değerler içeren bir olgudur (Altıntaş ve Eliri, 2013:63).

Kentlere farklılık kazandıran en önemli özellikler, tarihten bu yana biriktirerek ve aktararak bugüne kadar getirdikleri nitelikleri ve özellikleridir. Kentlerin sahip olduğu tarihsel yapılar ve kültürel doku o kentin kimlik kartı gibidir. Bu özellikleri dışında kentin kimliğinin oluşmasına etki eden çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Bunlar kısaca;

- İklimi, bitki örtüsü, coğrafyası; jeopolitik konumu,
- Tarihsel olarak yaşayan medeniyetler, geçirdiği evreler, topografyası, insanların fiziksel özellikleri,
- Deniz ve karayollarıyla olan bağlantısı,
- Kültürel nitelikleri bakımından Doğu kenti veya Batı kenti oluşu,
- Başka kültürlerle olan açıklığı veya kapalılığı,
- İçinde barındırdığı canlı türleri olarak sıralanabilir.

Kent kültürünün oluşmasında; kentlilerde kolektif belleğin oluşumu, kentle ilgili verilecek kararlara kentli bireylerin katılımının sağlanması, kentteki sosyo - kültürel yaşamın zenginleşmesi ve bu zengin sosyo - kültürel yaşama aktarılması gibi birçok etkenden söz etmek mümkündür.

Kentli olmak, kentin örgütlü dokusu içinde yer almakla olanaklıdır. Kentin dokusu içinde yer almanın en iyi göstergesi, kentin yapısını oluşturan ekonomi, eğitim, sağlık, hukuk, siyaset ve sanat kurumlarının oluşturduğu gruplara katılmak ve onların ürünlerinden pay almakla mümkün olup, bireyin kent kültürünü edinmesinin yanı sıra, onu içselleştirmesidir (Güçlü, 2002:83-84).

1.3.Kent Kimliği

Kimliğin, doğadaki bir varlığın diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan kendine özgü nitelikleri” olarak anlaşılması gerekir (Keleş, Mengi, 2017: 59). Kentler de tıpkı insanlar gibi farklılıklarını yaratan bir kimliğe sahiptir. Bir insanın kolayca tanınmasını sağlayan çeşitli

nitelikleri olduğu gibi, kentleri de birbirinden ayıran, ona farklılık kazandıran, kolayca ayırt edilmesini sağlayan çeşitli nitelikleri bulunmaktadır.

Bir kentin kimliğinde; onun tarihsel niteliği, coğrafi yapısı, o coğrafyada yaşayan ve bir kültür üreten medeniyetleri, ilk yerleşiminden günümüze kadar geçirdiği evreler, iklim ve bitki örtüsü, topoğrafyası, jeopolitik konumu, içinde yaşayan insanların niteliği, başka kültürlerle olan etkileşimi, biyolojik çeşitliliği, tarihsel süreçte yaşanan siyasi gelişmeler; işgaller, savaşlar, depremler, idari durumu gibi pek çok etken, belirleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Lynch, 2010: 8-20).

Kent kimliği durağan bir kavram değildir. Sürekli değişen gelişen kentsel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni yeni kimlikler kazanmaktadır. Örneğin, küreselleşmenin etkisi, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, kentler arasındaki rekabet unsurları kentlerin, turizm kenti, öğrenci kenti, sanayi kenti gibi kimlik unsurlarıyla anılmalarına yol açmaktadır. Kentteki aktif sosyo - kültürel yaşam hem kente karşı sorumluluğu yüksek kentlilerin varlığına, hem de kolektif kent kültürü ile kentlilik bilincinin oluşumuna ve gelişimine katkıda bulunabilmektedir (Biol, 2008:31).

1.4.Kentlilik Bilinci;

Kentlilik, o kentte yaşayan bireylerin kentte yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olma durumu olduğunu belirtmiştik. Kentlilik bilinci ise; kentlerde yaşayan bireylerin yaşadıkları kente sahip çıkmaları, kenti benimsemeleri, sevmeleri, kentin gelişmesi için projeler önermeleri veya yapılan projelere katkı sağlamaları, sosyo – kültürel etkinliklere ve kent ile ilgili yönetim süreçlerine, karar verici konumdaki kurum ve kuruluşlara katılım göstermeleri ile açıklanabilecek bir kavramdır.

Kentlilik bilinci, küreselleşmenin beraberinde getirdiği modern yaşamda, yaşadığı kente sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ana başlıklarıyla özetlenebilen ve hizmet kalitesi ile ilgili çağdaş demokrasi temelli bir düşünce sisteminden beslenmektedir. Bu yaklaşımın kurumsallaştırılması kentlilik bilincinin insan temelinden başlayarak geliştirilmesini kolaylaştıracak temel bir unsurdur (Kentleşme Şur'ası, 2007:26). Bu bağlamda, kentine sahip çıkan kentli bireyler, katılımcı mekanizmalar aracılığıyla kentin ortak sorunlarına çözüm arayan, kentin daha yaşanabilir hale gelmesi için uğraş veren kişilerdir.

Kente göç ve/veya çeşitli nedenlerle gelen birey için kentlileşme ve kentlilik bilincinin oluşum süreci başlamış demektir. Bu süreçte önemli olan bireylerin, yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kente ait, yani kentin bir parçası gibi

hissetmeleridir. Kentte yaşayanların kentlilik bilincine sahip olmaları için, öncelikle kentsel yaşam kültürünün oluşturulmasına, bireylerin sosyal ve kültürel anlamda eğitilmelerine, kent kültürü edinmelerine gereksinim vardır (Biol, 2007: 46-54).

Kentlilik bilincinin oluşumunda, kentin kültürü ve bireylerin kentsel yaşam kültürüne uyum sağlamaları gerekli bir unsurdur. Kentsel yaşam kültüründen yoksun olan bireyin kentlilik bilincinden söz etmek mümkün değildir. Bu bağlamda, bireyin kentlilik bilincine sahip olması ve kent kültürüne olan mesafesi birbiri ile çok yakından ilgilidir. Kentlilik bilinci, bireylerin yaşadıkları kente sahip çıkmasıyla ilişkili olması nedeniyle aynı zamanda çağdaş yerel yönetim anlayışı açısından da büyük önem taşımaktadır (Biol, 2008: 29).

Kentte yaşayanların o kente olan aidiyet duygularını geliştirmek ve gelecek nesillere de bu duyguyu aktarmak bir zorunluluktur. *Kentlilik bilinci*; kentin kültürel ve tarihsel değerlerinin farkına varmak, fiziksel, sosyal ve kültürel dönüşümünü gerçekleştirmek, kenti sahiplenip korumak üzere kente aidiyet duygusu hissetmek, kentler için ön görülen üç temel yaklaşım olarak öne çıkmaktadır (Erçoşkun vd., 2016: 5).

Bireylerde sadece kentlilik bilincinin oluşumu yeterli olmamakta, bunun sürdürülebilir olması ve geliştirilmesi de önem kazanmaktadır. Kentlilik bilincinin sürdürülebilir ve kalıcı olabilmesi için kentliler arasında bir kolektif belleğin oluşturulması gerekmektedir. Kentli bireyler arasında kolektif bellek oluşumu; beraberinde kentlilerin yaşadıkları o kente aidiyet duygusu ile bağlanmalarını ve o kenti sahiplenmelerini getirecektir (Arefi, 1999: 180). Kolektif bellek oluşumu, kentin tarihsel sürekliliği olan ve içinde yaşayanlar için anlam ifade eden bir yer olmasıyla ilişkilidir. Kentte yaşayan bireylerin yaşadıkları fiziksel çevreye ilişkin zihinlerinde biriktirdikleri ortak anılar, paylaştıkları değerler ve inanışlar, kolektif bellek oluşumuna yardımcı olur (Arefi, 1999: 179-193).

1.5.Kentlilik Bilinci ve Eğitim İlişkisi

Kentlilik bilincinin oluşmasında önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Kentte yaşayanların kentlilik bilincinin gelişmesini, kentsel yaşam kültürünün oluşmasını sağlamak için de kentli bireylerin sosyal ve kültürel anlamda eğitilmeleri, kent kültürünü edinmeleri gerekmektedir (Banger, 2010). Eğitim, insanı sosyal ortama uyum sağlamaya hazırlamakta aynı zamanda mevcut yapıyı da şekillendirmektedir. Başka bir ifadeyle eğitim; bilimsel, teknolojik, siyasal, psikolojik, sosyoekonomik ve kültürel amaçları bulunan çok yönlü bir girişimdir (Dinçer, 2003:105). Aynı zamanda eğitim, kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli bir araçtır (Kentleşme Şur'ası, 2009: 23-24). Eğitim sayesinde;

- Kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması,
- Kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması,
- Tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi,
- Kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması,
- Kent donanımlarının hayatın bir parçası olarak algılanmasının sağlanması,
- Kentli sıfatının kazanılmasında uzlaşmaya varmanın temel önceliklerinin kentli ile paylaşılması,
- Kentte yaşamının öncelikle zihinlerin kentleşmesine bağlı olduğundan hareketle, kentsel yönetimin ve dönüşümün kontrolünün sağlanması,
- Doğal ortamların korunması ve kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesi hedeflenmektedir.
- Günümüzde kazandığı modern anlamıyla “toplum” olabilme niteliğindeki ortak yaşama biçimini güçlendirmesi temel amaçlar olarak düşünülmektedir.

Bütün bunlar değerlendirildiğinde, kentlilik bilincinin oluşumunda hem bireysel faktörlerin hem de çevresel faktörlerin etkili olduğu ifade edilebilir. Bireysel faktörler; yaş, cinsiyet, meslek durumu iken çevresel faktörler; sosyoekonomik imkânlar, fiziki koşullar olarak ifade edilebilir.

Kentlilik bilincine sahip bir birey, sadece kentte yaşayan değil; “kentte olup bitenlerle ilgili olan, kentli bir aktör olduğunun farkında olarak kenti için sorumluluk alan, kente özgü tutum ve davranışlar sergileyen kişi” demektir (Keskin vd., 2015: 28). Kentte istenmeyen ya da ötekileştirilen bireylerin, kente karşı bir aidiyet duygusu beslemesi pek mümkün olmamaktadır. Ancak kentlilik bilincinin oluşturulması adına da, kentin kendine özgü değerlerinden de taviz verilmemesi gerekmektedir.

II. Bayburt’un Tarihsel Özelliği, Kent Kültürü ve Kent Kimliği

Türkiye’nin kuzey-doğusunda yer alan Bayburt, deniz seviyesinden 1550 metre yükseklikte (www.ozelliklerinedir.com) ve 80.417 kişilik nüfusa sahip bir ildir (<https://www.nufusu.com/il/bayburt-nufusu>). Bayburt, Osmanlı döneminde “sancak merkezi” olarak belirlenmiş, 1551 yılından sonra “Erzurum’un bir kazası” olmuş, 1927 yılında “Gümüşhane’ye bağlanmış”, 1989 itibariyle de müstakil “il statüsüne” kavuşmuştur (Miroğlu, 1992: 225- 228).

2.1. Bayburt'un Tarihsel Özelliği

Mevcut kaynaklara göre Bayburt Şehrinin tarihi M.Ö. 3000' li yıllara kadar uzanmaktadır. Tarihi kaynaklara göre kent, Azziler tarafından kurulan kent, M.Ö. 770-665 yılları arasında Kimmer ve İskitlerin, daha sonra Haldiler'in hâkimiyeti altına girmiştir. Kent kısa bir süre Med'lerin eline geçmiş, bölge daha sonra Pers hâkimiyetine girmiştir (www.bayburt.gov.tr, 12.02.2020).

Bir çok uygarlığın izler bıraktığı kentin bu gün bilinen isminin Ortaçağ Ermeni kaynaklarında; Payberd, Bizans kaynaklarında; Payper, Baberd, Paypert. XII. Yüzyıl sonlarında bu bölgeden geçen Marko Polo'nun Seyahâtnamesinde; Painpurth, Baiburt. Arap kaynaklarında, Bâbirt olarak geçmektedir. II. Mesud adına 1291' de basılan bir parada Baypirt. Akkoyunlu tarihinden bahseden çağdaş eserlerde Pâpirt şeklinde geçen kelimenin son hecesi Berd'in "yüksek kale" anlamına geldiği bilinmektedir. Osmanlı dönemine ait kaynaklar ise ismi bu günkü söylenişine uygun olarak Bayburt şeklinde kaydetmektedir (Miroğlu, 1992: 228). Bayburt kelimesinin etimolojik olarak Arapça "Babert veya Babirt" kelimelerinin karşılığı olduğu, hatta Bağdat'ta bir köyün "Bâbertâ" ismini taşıdığı belirtilmektedir (Yıldırım 2002: 97- 98)

Bayburt tarihi yapılar, camiler, türbeler bakımından da oldukça zengindir. Korgan Köprüsü, Aydıntepe Yeraltı Şehri, Ahmedi Zencan Türbesi, Sünür (Kutlubey) Türbesi, Bey Böyrek (Bamsı Beyrek) Türbesi, Ulucami, Zahit Efendi Camii, Pulur (Gökçedere) Medresesi bu eserlerden bazılarıdır. Doğal güzellikler arasında Çımağıl Mağarası, Çoruh Nehri vadisi gibi yerler kente değer katan önemli eserler arasındadır. Kentin coğrafi yapısının belirlenmesinde Çoruh Nehri çok önemli bir etkiye sahiptir (Hacıhasanzade, 2007: 50)

Tarihi ve kültürel yapılar bakımından önemli eserlere sahip olan Bayburt ilinde, 2014 yılında Avrupa Müze Ödülünü alan Baksı Modern Sanatlar Müzesi kente farklı bir kimlik katmakta, önemli turizm potansiyeli oluşturmaktadır.

Bayburt ili çok eski transit ticaret yolu olan Trabzon-İran arasındaki "İpek ve baharat yolu"nun bir durağıdır (Yıldız, 2002: 16). Ekolojik ve tarımsal yapısı itibariyle Doğu Anadolu illerine benzemektedir (Serin ve Tan, 2002: 145). Kırmızı benekli alabalığın, Çoruh ve Kop derelerinde doğal olarak ürediği, il sınırları içerisinde patatesin yetişmesi için en uygun iklim koşullarının bulunduğu bilinmektedir (Öner, 2002: 201-202).

2.2. Bayburt'un Kent Kültürü ve Kent Kimliği

Bayburt, tarihsel konumu, eski çağlardan beri yerleşim yeri olma özelliği ve İpek Yolu geçiş bölgesi üzerinde yerleşik bulunması nedeniyle, çok çeşitli kültürlerin etkisinin hissedildiği bir yerleşim yeri konumundadır. Bayburt'u diğer kentlerden ayıran, ona farklılık katan özellikler

arasında tarihten taşıdığı yapılar ve kültürel mekânlar ilk sırada gelmektedir (Şengün ve Dursunoğlu, 2020: 10). 1950’li yıllardan bu yana yurt içi ve yurt dışına yoğun göç vermesinin yanı sıra, ulaşımın gelişmesi, çevre illerden aldığı göçler, coğrafi konumu kültürel çeşitliliğinin de diğer bir dayanağını oluşturmaktadır. 1970’li yıllardan sonra, Bayburt’tan yurtiçinde İstanbul, Bursa ve Ankara’ya, yurt dışında Almanya, Fransa ve Belçika’ya yoğun göçler yaşanmıştır.

Kentte baskın olarak Erzurum kültürünün etkisi hissedilse de, yoğun göç aldığı Karadeniz, özellikle de Of ve Çaykara bölgesinin yemek, giyinme kültürünün izleri açıkça görülmektedir (Dursunoğlu vd., 2016: 474). İklim koşullarının çok ağır, kışların uzun olması dayanışma, birlikte olma kültürünün gelişmesinde belirleyici bir etken olmaktadır. Bayburt ilinde önemli bir kültürel aktarım mekânı olarak Mahalle Odaları kurumsallaşmış mekân özelliği arz etmektedir. Geçmişte önemli şairlerin, sözlü kültür öğelerinin bulunduğu, kültürel etkinliklerin (herfene), seyirlik oyunların toplumsal kültürde önemli yer tuttuğu kentte, teknolojinin gelişimi, iletişim biçimlerinin farklılaşması, yeni medya türlerinin yaygınlık kazanması, kültürel gelişmeyi etkilediği gibi, insanların bir arada bulunma isteğini diğer yerlerde olduğu gibi Bayburt’ta da azaltmıştır. Bu tehlike, Bayburt Mahalle Odaları gibi, kente ayrıcalık katan, geleneksel kültür öğeleri üzerinde de giderek kaybolma ve işlevsizleşme baskısı yaratmaktadır. Yeni kentsel yaşam alışkanlıkları, yeni ve farklılaşan yaşam örüntüsü, kente sahip çıkılması, kent kültürünün geliştirilmesi için çaba sarf edilmesinin önündeki en önemli engeller arasında sayılabilir.

Bayburt’un en önemli tarihi yapıtların birisi kentin kuzeyinde ve Çoruh Nehri’nin kenarında yer alan, M.Ö.401-400 ilk olarak Urartu döneminde inşa edildiği tahmin edilen, deniz seviyesinden 1610 m yükseklikte başlayıp 1666 m’ye ulaşan kayalık bir tepede üzerinde kalesidir. Güney bölümünde üç ya da iki kat sur ile çevrili olan kale, altı kenarlıdır (Arslan ve Çöteli, 2015: 192).

Çoruh Nehrinin iki yakasında, kalenin eteklerinde kurulu kent, giderek diğer kentlerdeki yoğun yapılaşmanın benzeri bir durumla karşı karşıya kalmaktadır. Kentin içinden geçen Çoruh Nehri’nin kıyısında, daha çok erkek nüfusun kullandığı, kahvehaneler yer almaktadır. Eski bir İslam kenti yerleşkesi olan Bayburt’ta tarihi cami, hamam ve çeşmelerden günümüze kadar korunmuş olanlarına da rastlanmaktadır. Kentin merkezinde bulunan Taş Han’da, koridor biçiminde avlunun iki yanında sıralı olarak bulunan dükkânlarda, sağ yanda Müslüman tüccarların dükkân kapılarının üzerinde ay-yıldız sembolünün, sol yanda sıralı Ermeni tüccarların dükkân kapılarının üzerinde ise haç işaretinin kalıntıları yer almaktadır.

Bayburt, Baksı Köyü'nde bulunan ve önemli bir modern sanatlar müzesi olarak kabul edilen Baksı Müzesi (2014 Yılında Avrupa Müze ödülü almıştır) ile Beşpınar Köyü'nde yer alan Kenan Yavuz Etnoğrafya müzesine sahiptir. Ayrıca kadınların yaz ve kışın üst giysisi olarak kullandıkları geleneksel Efram kumaşı dokumacılığının da yaygın olarak sürdürüldüğü yerlerden birisidir.

Kentin tarihi eserleri arasında eski konakları, Bayburt taşından yapılan binaları giderek yok olmakla karşı karşıya kalmıştır. Gerek üniversite öğrencilerinin ihtiyacı olan barınma mekânlarının inşası, gerekse kentsel hizmetlerin gerektirdiği insan gücünün yaşam alanlarının oluşturulması, Bayburt'u giderek betonlaşmayla karşı karşıya bırakmaktadır. Yöresel mimari örneklerin bu kentleşme ve yapılaşma karşısında varlığını koruyamaması, taş ustalarının ve zanaatçıların giderek azalması da, geleneksel yapı tarzlarının kaybolmasında bir diğer neden olarak gösterilebilir. Kentte Bayburt taşından yapılmış çok az sayıda tarihi bina varlığını sürdürmektedir. Ayakta kalan bu binalar yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bayburt coğrafi özellikleri, denizden yüksekliğinin fazla olması nedeniyle orman ve ağaç yetiştirilme alışkanlığının yaygın olmadığı bir kenttir. Eski vali Ali Haydar Öner'in çabalarıyla oluşturulan Aslandağı kent ormanı dışında, Orman İşletme Müdürlüğü'nün ağaçlandırma çabaları, Bayburt Üniversitesi'nin ağaç dikme etkinlikleri, ağaç sahiplendirme projeleri kent ağaçlandırma projeleri ve doğa koruma kültürü açısından küçümsenmeyecek çabalar gösterilmektedir. Ancak kentlinin genel olarak iş olanaklarının yetersizliği nedeniyle sürekli göç etmeye yatkın olması, ağaç koruma kültürünün yerleşmemesi kentsel değerlerin korunması konusunda da duyarsızlığı öne çıkarmaktadır. Kentin ve doğanın, geleceğin kentlileri olan çocuklar tarafından korunmasının önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır

III. Bayburt Milli Eğitim Müdürlüğü Öğrencilerinde Kentlilik Aidiyet Duygusunun Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Programları

Bayburt'un yoğun göç veren iller arasında olmasının temel nedenlerinden birisinin kent ekonomik anlamda yetersiz kapasiteye sahip olmasıdır. Üniversitenin 2008'de kentte kurulmasıyla beraber kent önemli bir değişim yaşadığı gözle görülmektedir. Son yıllarda yerel yönetimlerce kent altyapısında yapılan iyileştirme çalışmaları da kente farklı bir görünüm kazandırmaya, kent yaşanabilirliğinde olumlu etkiler oluşturmaya başlamıştır. Ancak, gelecek nesillerin kente aidiyet hissedebilmesi, kenti benimsemesi, kente sahip çıkarak geliştirmesi için yapılabilecek temel bazı davranışlar bulunmaktadır. Bunlar arasında, küçük yaşlardan itibaren kentlilik bilincinin kazandırılması amacıyla, okul öncesi eğitim sürecinden

başlayarak çeşitli program ve projeler çerçevesinde kentin değerlerinin korunup geliştirilmesinin başarılabilmesi gerekir.

Bu çalışmada kentinde geleceğinde söz sahibi kabul edilen çocukların ve gençlerin Bayburt kentine aidiyet hissetmesini sağlayacak ne tür etkinliklerin yapılması gerektiği, 2 ilköğretim okulu (Atatürk İlköğretim ve Yüzbaşı Şehit Agah İlköğretim okulu), 1 ortaokulda (Bayburt Ortaokulu), görevli toplam 20 öğretmen ve 3 yönetici ve Bayburt Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görevli iki şube müdürü ile derinlemesine mülakat yapılarak, elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, aşağıdaki öneriler ve gerçekleştirilebilecek etkinlikler belirlenmiştir. Yapılan nitel araştırmada öğretmenlere, yıl içinde Bayburt kentini tanıtıcı ne gibi etkinlikler yapıldığı, Bayburt'un kent kimliği ve kültürü hakkında ne gibi etkinlikler yapmayı düşündükleri, müfredatta bunun yer alıp almadığına ilişkin sorular soruldu. Yüzbaşı Şehit Agah İlköğretim okulunun müze gezileri yaptığı, velilerle beraber zaman zaman doğa etkinlikleri ve çevre bilinci kazandırma eğitimleri yaptıkları belirtilmiştir. Ortaokul öğrencileri ile müze gezilerine ek olarak, zaman zaman kent dışı geziler (Erzurum ve Trabzon gibi illere) yapıldığı ifade edilmiştir.

Okul yöneticileri ve MEM yetkilileri, Bayburt'un sahip olduğu iklim koşullarının ve eğitim takviminin bazı etkinlikleri yapmaya izin vermediğini de belirtmektedirler. Öğretmenler, okul ve Bayburt MEM'de görevli yöneticileriyle yapılan görüşmeler sonucunda;

1. Bayburt kentinin doğal ve tarihi değerlerinin öğrenciler tarafından bilinirliğinin arttırılması,
2. Bayburt'un kentsel değerlerinin yerinde öğretilmesi,
3. Bayburt'ta ilişkin kültürel değerlerin öğrenilmesi, öğretilmesi ve yeni değerlerin ortaya çıkarılması öne çıkmaktadır.

Bayburt'un doğal ve tarihi değerlerinin öğrenciler tarafından bilinirliğinin sağlanması konusunda;

- Her yıl Bayburt MEM öncülüğünde, okulların açılışının ilk haftasına rastlayacak şekilde, daha çok ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin katılımı sağlanarak, Kop Şehitliği, Şehit Osman Tepesi ve Bayburt Kalesi'nin ziyaretinin planlanması, bunun bütün okullara yaygınlaştırılması,
- Okul öncesi eğitimden başlamak üzere, Bayburt'un doğal mekânları, örneğin; Aydıntepe Yeraltı Şehri, Demirözü Baraj Gölü, Çımağıl Mağarası gibi yerlerin

tanıtılması için programlı gezilerin bütün okullarda planlamasının sene başından itibaren yapılması önemli katkı sağlayacaktır.

- Okul içinde ve yaşadıkları bölgelerde çevre kirliliğinin önlenmesinde, oluşan her türlü çevre sorunun ortadan kaldırılmasında; düşünen, sorgulayan ve hesap soran, aynı zamanda çevrenin iyileştirilmesi için fiilen çaba sarf eden bir gençlik oluşturulabilmesi için çevre eğitiminin uygulamalı yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Bayburt'ta yaşayan ilk ve ortaokul çağındaki gençliğin, kentlilik bilincinin artırılması konusunda yapılabilecek olan çalışmalar, projeler halinde aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

3.1. Kent ve Çevre Bilincinin Kazandırılması Projesi;

- Kent ve çevre bilincinin oluşturulması etkinliğinde, projeyi uygulayan okuldan en az iki çevre gönüllüsü öğretmen ve her sınıftan en az beş çevre gönüllüsü öğrenci belirlenir ve eğitime tabi tutulurlar.
- Çevre gönüllüsü öğrenciler kendilerine dağıtılan çevre gönüllüsü öğrenci kimlik kartı ile tanınırlar.
- Her okulun bulunduğu mahalledeki öğrencisi, bu alandaki çevrenin düzenlenmesi ve izlenmesinden sorumlu olurlar.
- Orman ve Gençlik Kampları ile bu faaliyetlere katılan öğrencilere doğal hayatın tanıtılması, ormanların sevdirmesi amacıyla etkinlik ve eğitimler yapılır.
- Bu çalışma sonucunda Bayburt'un tarihi, turistik, kültürel ve doğal varlıklarının korunması ve çevrenin iyileştirilmesi için mücadele etmenin, öğrencilerce bilinmesine katkı sağlanır.

3.2. Kent Kültürünün Tanıtılması Projesi;

- Mahalle Odalarının² öğrenciler tarafından kullanımını sağlayacak etkinlikler yapılması planlanır.
- Ayda bir kez (ilgili Mahalle Odası'nın uygun olması halinde), ortaokullardan bir veya iki sınıf okulun bulunduğu mahalledeki Mahalle Odasında yarım günlük hayat bilgisi

---

² Mahalle Odası Bayburt kent kimliğinde ve kültüründe oldukça önemli yeri bulunan, Bayburtluların iyi ve kötü günlerinde kullandıkları, tarihi, mahalledeki görece zenginlerin konak odalarının kullanımıyla başlayan; taziye, söz kesme, kahve içme, sağdıç geceleri, kış aylarında "hekat geceleri", bayramlaşma törenleri vb. etkinlikler için kullanılan mekânlardır. Genellikle camilerin eklentileri veya camiye yakın yerlerde inşa edilmiş, mahalle sakinlerinin katkılarıyla hizmetlerini yürütmektedirler (Ayrıntılı bilgi için bkz, Şengün ve Dursunoğlu, 2020: 11-18).

veya tarih dersini yapması ve önemli kültürel mekânlar olan buraların korunup, geliştirilmesine katkı sağlanması bağlamında önemli bir çaba olacaktır.

3.3. Kent Tarihinin Keşfedilmesi Projesi;

- Her ay veya iki ayda bir tarihi ve/veya doğal bir mekânın, aile bireylerinden birisiyle beraber ziyaret edilip, fotoğrafları çekilip sosyal medyada veya ilan panolarında paylaşılır veya öğrenci gezdiği yerin resmini yapıp, sınıfta anlatır. Daha sonra bu resimler «Benim Gözümden» adıyla sergilenir.
- Bu etkinlik Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından programlanıp, bütün ilk ve ortaokullar için uygulamaya konmalıdır.

3.4. Müzeler Haftası Etkinlikleri Projesi;

- Her yıl Müzeler Haftası'nda (18-24 Mayıs) öğrencilerin Bayburt MEM çabasıyla oluşturulan İl Milli Eğitim Tarihi Müzesi, Baksı Müzesi, Kenan Yavuz Etnoğrafya Müzesi ve yakın kentlerdeki müzelere ziyaret gerçekleştirilmeleri sağlanmalıdır.
- Daha sonra katılan öğrencilerden ziyaretin bir anını resimlemeleri istenerek bellek oluşturulması sağlanmalıdır.

3.5. Çevre Duyarlılığı Edindirme Projesi;

- Her okulda «Ayın en temiz sınıfı» etkinliği düzenlenecektir. (Bu etkinliğin Milli Eğitim Müdürlüğü programlı çalışmasıyla yapıldığı ifade edilmiştir.)
- Çevreyi koruma çabasını okul ve mahalle bazına yaymak, çevre kirliliğine dikkat çekmek bağlamında önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Kentinizi Nasıl Görmek İstersiniz? «Çevremiz ve Kentimiz» temalı Resim yarışmalarının düzenlenmesi ve düzenli tekrar edilmesi sağlanmalıdır.
- İlkokul, ortaokul ve liseler arasında, kentin nasıl hayal edildiğini, nasıl bir kent düşündüğünü belirleyebilmek amacıyla, yılda bir kez ve her yıl tekrarlanacak şekilde resim yarışması düzenlenmesi, yarışma sonuçlarının Dünya Çevre Günü'nde (5 Haziran) sergilenmesi gerçekleştirilmelidir.

3.6. Çevre ve Kent Farkındalığı Projesi;

- Mahalle Odaları ve mahalledeki okulların desteği ile ailelere çevre eğitimi verilmesi, okuldaki çocukların da bu eğitimin uygulamasının denetimini yapmaları sağlanmalıdır.
- Günlük ders bitiminden önceki son beş dakika öğrencilere buldukları mekanın temiz bırakılması için vakit verilmesi, bu etkinliğin daha çok ana okulu ve ilkokul düzeyinde yapılması,
- Spor etkinliklerinin artırılması,
- Çocuk Üniversitesi projesinin devamlılığının sağlanması ve etkinlik olarak 23 Nisan'da konser düzenlenmesi gerçekleştirilmelidir.

3.7. Çevremi ve Doğayı Öğreniyorum Projesi;

- Öğrencilere Bayburt TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı) İl Temsilciliği'nin de katkılarıyla «doğa» eğitimi verilmesi, uygulamalı doğa eğitimi ve doğa kampı eğitimleri ile desteklenmesi gerçekleştirilmelidir.
- Bu eğitimin çıktıları olarak, doğayı tanıyan ve doğanın insan için önemini kavrayan bireylerin, doğanın korunması ve geliştirilmesi için çaba harcamasıdır.

3.8. Doğaya ve Sanata Sahip Çıkıyorum Projesi;

- Okula kayıt olan her öğrenci için bir ağaç dikilmesi ve bunun künyelendirilmesi,

- Okullarda (Belediye ile işbirliği halinde) kaynakta ayrıştırma ile çöplerin geri kazanımlarının sağlanması, okullara ayrıştırma için uygun çöp bidonlarının temin edilmesi,
- Her okulun bir köpek veya kedi sahiplenerek, çocukların sokak hayvanlarına eziyet etmek yerine sevmeyi öğrenmelerinin sağlanması,
- Tiyatro etkinlikleriyle çevre, doğa ve kentlilik bilinci kazandırma eğitimleri, (Üniversite MEM işbirliği – Üniversite Tiyatro Topluluğunun kurulması ve bu etkinliği yürütmesinin sağlanması)

SONUÇ

Bayburt'ta kentlilik bilinci oluşturma çabalarının önündeki en önemli engeller arasında; kent dışına yoğun göç, kentin ekonomik ve sosyal durumu, halkın beklenti düzeylerinin düşüklüğü, eğitimlerde aile desteğinin yetersizliği, kentin ortak kullanım mekanlarının yetersizliği, sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersizliği, ortak toplumsal alan kullanımlarının yetersizliği olarak sayılabilir.

Kentlilik bilincini, kısaca kentli bireyin kendini kente karşı sorumlu hissetmesinin yanı sıra kenti de kendisine ait hissetme olduğu durum olarak tanımladığımızda, Bayburt'ta kentlilik bilincinin arttırılması için çok küçük yaştan itibaren kente aidiyet duygusunun edindirilmesi, kentlilik bilincinin kazandırılması için gereken proje ve uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Sadece etkinlikler bu sayılanlarla sınırlı kalmamalı, diğer yandan sonuçları ve etkileri de analiz edilmelidir.

Bayburt'ta bulunan ilk ve orta dereceli üç okul öğretmenleri ve yöneticiler ile yapılan nitel araştırma sonucunda yapılan değerlendirmeler sonucunda Bayburt kenti için önerilen bu projelerin diğer kentlere de yaygınlaştırılması, kentlerin kentin küçük bireyleri tarafından da benimsenmesi, kentlere yönelik ilginin ve yaşam alanlarına saygının geliştirilmesi için önemli olduğu, kent kültürünün oluşturan değerlerin korunması bağlamında da erken yaşlarda koruma bilincinin edindirilmesi önemli ve eğitimin bir parçası olarak düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, Osman ve Eliri, İsa (2012), “Birey Toplum İlişkisinde Kent Kültürü, Kamusal Alan ve Onda Şekillenen Sanat Olgusu”, *İdil Dergisi*, 1(5): 61-74.
- Arefi, Mahyar (1999), “Non-Place And Placelessness As Narratives of Loss: Rethinking The Notion of Place”, *Journal of Urban Design*, 4 (2): 179-193.
- Arslan, Celil ve Çöteli, Methiye Gül (2015), “Anadolu - Türk Şehri Tarihinde Bayburt Kenti ve Anıtsal (Kamusal) Yapı Mirası”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 3 (6): 186-219.
- Banger, Gürcan (2010) “Kentlilik Bilinci, 2 Eylül Gazetesi (2 Eylül 2010), <http://gurcانبanger.blogspot.com/2010/10/kentlilik-bilinci.html> (Edinilme Tarihi: 05.05.2020).
- Biol, Gaye (2007), “Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otelini Üzerine Bir Değerlendirme”, *Arkitekt Dergisi*, Kasım- Aralık (14): 46-54.
- Biol, Gaye (2008), “Kentlilik Bilinci ve Balıkesir’den Yarım Asırlık Bir Örnek: Yeni Çarşı Deneyimi”, *Ege Mimarlık Dergisi*, 2 (65): 28-31.
- Çezik, Asuman (1982), *Kentleşme Yerleşme Sektör Raporu- DPT*, (Ankara: SPD Yayını).
- Dinçer, Mehmet (2003), “Eğitimin Toplumsal Değişme Sürecindeki Gücü”, *Ege Eğitim Dergisi*, 3 (1): 102-112.
- Dursunoğlu, İsmail, Hasan Hüseyin Çalı, Hayriye Şengün, (2016), “Kent Kimliğinde Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Gelenek: Bayburt: Mahalle Odaları”, *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu -3*, (Bursa: Bursa Kent Konseyi Yayını).
- Kaya, Erol (2004), *Kentleşme ve Kentlileşme*, (İstanbul: İlke Yayıncılık).
- Keleş, Ruşen ve Mengi, Ayşegül (2017), *Kent ve Hukuk*, (Ankara: İmge Kitabevi).
- Keleş, Ruşen (2018). *Kentleşme Politikası* (16. Baskı), (Ankara: İmge Kitabevi).
- Kentleşme Şûr’ası (2009), “Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu”, (Ankara: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı).
- Keskin, Enes Battal, Sağocak Mehtap ve Arslan Vural Tülin (2015). “Kentlilik Bilinci Çalışmaları İçin Bir Model Önerisi: Bursa’da Kentlilik Bilinci Araştırması”, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (1) : 21-43.

Lynch, Kevin (2010), *Kent İmgesi*, Çev. İrem Başaran, 6. Basım, (İstanbul: İş Bankası Yayınları).

Miroğlu, İsmet (1992), “Bayburt Maddesi”, TDV İslâm Ansiklopedisi, (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Yayını), 5: 225-228.

Öner, Ali Haydar (2002), “Değerlendirme Konuşmaları”, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17-19 Temmuz 1999), (Ankara: Yeni Avrasya Yayınları), 330 (2),

Özen Güçlü, Sevinç (2002), *Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci*, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları).

Özge Y. Erçoşkun, Ebru V. Öcalır Akünel, S.Bahar Yenigül, Leyla Alkan, (2016), “Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları”, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (Özel/Aralık) :4-23.

Serin, Yunus ve Tan, Mustafa (2002: 145), “Bayburt’ta Tarımsal Yapı, Kaba Yem Sorunu ve Çözüm Yolları”, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17- 19 Temmuz 1999), (Ankara: Yeni Avrasya Yayınları), 330 (2): 145-157.

Sipahi Esra Banu ve Özsoy Bahar (2015), *Kadın Dostu Kent İmgesi- Sorunları ve Beklentileri Bağlamında Gaziantep’li Kadınlar Üzerine Bir Araştırma*, 1. Baskı, (Konya: Aktaş Ofset Matbaacılık).

Şengün Hayriye ve Dursunoğlu İsmail (2020), *Kent, Kimlik ve Kültür Ekseninde Bayburt Mahalle Odaları*, (Ankara: İmaj Yayınevi).

Tatlıdede, Deniz (2014). “Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Türkiye’de Kentlilik Bilinci”, *Şişli Akademi Dergisi*, 20 (1): 19-27.

Yıldırım, Arif (2002), “Ünlü İlim ve Fikir Adamı Bayburtlu Şeyh Ekmelüddin Muhammed Baberti’nin Yazma 73 Fırka Risalesinin Karşılaştırmalı ve Açıklamalı Tercümesi”, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17-19 Temmuz 1999), (Ankara: Yeni Avrasya Yayınları): 97-115.

Yıldız, Rıfat (2002), “Açılış Tebliği: Bayburt Ekonomisine Karşılaştırmalı Bir Bakış”, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17-19 Temmuz 1999), (Ankara: Yeni Avrasya Yayınları): 15-31.

Bayburt Valiliği, İl Nüfusu, <https://www.nufusu.com/il/bayburt-nufusu> (Edinilme Tarihi: 12.02.2020)

Bayburt Valiliği, www.bayburt.gov.tr, (Edinilme Tarihi: 02.04.2020).

İllerin Yükseklik Özellikleri (Rakımları), <https://www.ozelliklerinedir.com/illerin-yukseklk-ozellikleri-rakimlari/>(Edinilme Tarihi:12.09.2019)

CITY CULTURE AND EFFECTIVENESS OF URBAN FOR PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL STUDENT: BAYBURT EXAMPLE

ABSTRACT

As cities began to be established for the first time in history, the barber went beyond being just a place of population accumulation, and it has created a unique identity and unique cultural values, and has reached today with some of its features. The vast majority of today's cities, where many civilizations are homeland, are faced with losing their historical and cultural values due to changing and differentiating conditions.

Bayburt is a small city between Eastern Anatolia and the Black Sea Region, on the historical trade routes, where many civilizations occupy, but also have historical and cultural richness. The city's historical and cultural values have not been adequately protected and developed due to rural-to-urban immigration and disruptions in urbanization processes. Consciousness of protection should be developed by increasing the awareness of the cities, which have lost their identity and cultural values, by the citizens, especially the students at primary and secondary education levels, with various activities.

In this study; In the context of preserving the city identity of Bayburt, the urban culture and moving it into the future, it is aimed to investigate what works to be done for primary and secondary school students and what kind of projects should be developed. Although the study is limited to Bayburt province, it is possible to adapt its results in other provinces. The study data were obtained through in-depth interviews with randomly selected primary and secondary school teachers and administrators working in the province of Bayburt. As a result of the research, various projects have been developed for the students studying in Bayburt to adopt the city, to learn and protect and develop the city culture.

Keywords: Bayburt, Urban identity, Urban culture,